

Managementsamenvatting

Een selectie uit de monitor Sport en corona II – De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector.

Hugo van der Poel

Oplegger – Managementsamenvatting

Dit document bevat de ‘Samenvatting’ uit de monitor Sport en corona II - De gevolgen van de coronamaatregelen voor de sportsector. Dit losse hoofdstuk is geschikt voor wie specifiek geïnteresseerd is in beknopte samenvatting over de gevolgen van de getroffen maatregelen op de sportsector. Het hoofdstuk gaat in op het veranderend sentiment, de afname van sport- en beweegdeelname en verschillende tussen groepen, inkomstenderving en schade, en de gezondheidseffecten van de coronacrisis. Dit hoofdstuk is geen zelfstandige rapportage, maar een selectie uit de monitor Sport en corona II, ter bevordering van de leesbaarheid en het gebruiksgemak. De gehele rapportage is [hier](#) te vinden.

Achtergrond monitor Sport en corona II

De monitor Sport en corona II bundelt de tot en met november 2020 beschikbare ‘coronaonderzoeken’ in de sportwereld. Met elkaar geven deze onderzoeken een beeld van de gevolgen van de coronamaatregelen voor het sport-, speel- en actief beweeggedrag, de organisatie en de financiering van de sport in Nederland. Daarbij gaat de aandacht uit naar sportverenigingen, sportondernemers, ongeorganiseerde sport, topsport, sportevenementen en de ondersteuningsstructuur (sportbonden, NOC*NSF). De rapportage is uitgevoerd door het Mulier Instituut met steun van het ministerie van VWS en in samenwerking met een groot aantal partijen uit de sportsector.

Deze rapportage is de tweede in een reeks monitorrapportages en één van de eerste activiteiten van het nieuw opgerichte kennisconsortium Sport en corona. In het kennisconsortium Sport en corona hebben het Mulier Instituut en Kenniscentrum Sport & Bewegen op verzoek van de uitvoeringsalliantie van het Nationaal Sportakkoord (ministerie van VWS, Vereniging Sport en Gemeenten en NOC*NSF) hun krachten gebundeld. Kenniscentrum Sport & Bewegen heeft het platform Sportencorona ontwikkeld om de beschikbare kennis, data en praktijkvoorbeelden te delen.

Managementsamenvatting

Deze tweede monitor Sport en corona bundelt de tot nu toe beschikbare coronaonderzoeken in de sportwereld en geeft een beeld van de gevolgen van de coronamaatregelen voor het sport-, speel- en actief beweeggedrag en de organisatie en de financiering van de sport in Nederland. Daarbij gaat de aandacht uit naar sportverenigingen, sportondernemers, ongeorganiseerde sport, topsport, sportevenementen en betaald voetbal, en de ondersteuningsstructuur. De eerste monitor Sport en corona verscheen begin juli 2020.

Veranderend sentiment

De eerste monitor Sport en corona stoelde op data die waren verzameld in april en mei 2020, middenin de eerste golf. De schrik en onzekerheid waren groot en wat er gebeurde was nieuw en totaal onbekend. Bijna alle organisaties hadden hun activiteiten zien stilvallen en hun omzet zien wegvallen, terwijl vaste lasten doorliepen. De aandacht was vooral gericht op de financiële schade. Bij de overheid was de vraag niet zozeer of deze schade gecompenseerd moest worden, maar meer hoe, in welke mate, en welk budget dat zou vragen.

De zomer van 2020 bracht met de versoepelingen van de maatregelen duidelijk opluchting. Velen beschouwden een tweede golf als een theoretische mogelijkheid. In financieel opzicht was de zomer voor veel sportverenigingen en sportondernemers iets beter dan werd verwacht in het voorjaar. Schattingen van het verwachte omzetverlies en de schade voor 2020 werden enigszins naar beneden bijgesteld. Dat gold niet voor alle deelsectoren. Met name voor de sportevenementen werd steeds duidelijker dat die geen doorgang meer konden vinden in 2020 en werd 2020 ronduit een rampjaar. Betaald voetbal koesterde in de zomer hoop dat de competitie in het najaar weer zou kunnen starten en dat er gespeeld zou kunnen worden met enig publiek.

In het najaar van 2020 verdampte het voorzichtig optimisme met de maatregelen die werden afgekondigd op 13 oktober en 3 november, waarmee vrijwel alle sportactiviteiten werden stilgelegd. Sportverenigingen zijn sindsdien iets somberder over hun toekomst dan in april 2020. Bij sportondernemers zijn grote verschillen. Vooral aanbieders van groepsactiviteiten en groepslessen (zoals fitnesscentra, dans- en yogascholen) en/of afhankelijk van verhuur aan groepen en verenigingen (zoals zwembaden en maneges) hebben hun omzet weer helemaal weg zien vallen.

Afname sport- en beweegdeelname en verschillen tussen groepen

De sport- en beweegdeelname is gedurende de zomer van 2020 weer wat toegenomen, maar is nog steeds erg kwetsbaar en staat weer stevig onder druk van de nieuwe coronamaatregelen afgekondigd in oktober en begin november. De eerder geconstateerde verschillen tussen de verschillende leeftijdsgroepen bij kinderen zijn afgenomen, maar er zijn nog altijd grote verschillen in sport- en beweegdeelname naar opleidingsniveau. De groep thuiswerkers is erg kwetsbaar in hun sport- en beweegdeelname, met het vooruitzicht dat er nog een lange periode vanuit huis gewerkt zal worden.

Sporten als lid van een sportvereniging en bij sportondernemers bewoog zich in september 2020 naar het niveau van voor de coronacrisis. Tijdens de zomer bleken vooral de ongeorganiseerde buitensporten en recreatief te beoefenen buitensporten als tennis, golf en vissen populair. Hoe belangrijk ook om weerstand te kunnen bieden aan het coronavirus, de (gezonde) leefstijl en het mentaal welbevinden van Nederlanders staan onder druk als gevolg van de coronamaatregelen en beperkte mogelijkheden om te sporten en bewegen.

Inkomstenderving en schade

De eerste monitor Sport en corona kwam met een schatting van het omzetverlies voor de gehele sportsector, voor de periode van half maart tot 1 augustus, van 1,5 miljard euro, en een directe schade van 0,5 miljard euro. De gehele sportsector in de optelsom van de breedtesportsector en de topsportsector.

Voor de breedtesportsector (sportverenigingen, sportondernemers, gemeenten en sportbonden) komen we voor heel 2020 uit op een omzetverlies van iets meer dan 1,5 miljard euro. De kostenbesparingen worden ingeschat op ongeveer 350 miljoen euro en de 'opbrengsten' uit steunmaatregelen afgerond op 450 miljoen euro. De directe schade komt daarmee uit op ruim 700 miljoen euro.

Zowel het omzetverlies als de directe schade zitten vooral bij de sportondernemers. Vier op de vijf ondernemers in de sector Cultuur, sport en recreatie hadden een negatief bedrijfsresultaat in de eerste helft van 2020, en minder dan vijf procent zag een positief resultaat. De sportondernemers gezamenlijk lijden een omzetverlies van 1,2 miljard euro in 2020 en kunnen naar verwachting ongeveer 200 miljoen aan kosten besparen. De schade voor steunmaatregelen is daarmee 1 miljard euro. Zelfs al zou al het geld uit de generieke steunmaatregelen zoals NOW en TVL, uitgekeerd in de sportsector, naar sportondernemers zijn gegaan of gaan, dan resteert nog een schade 650-700 miljoen in 2020.

Voor de topsportsector (het betaald voetbal, de evenementensector en de topsport(ers)) komt een ruwe schatting uit op een omzetverlies van 630 miljoen en 280 miljoen schade voor deze drie deelsectoren. Het beeld is dat slechts een beperkt deel van deze schade wordt gecompenseerd.

Het omzetverlies in de gehele sportsector (breedtesport en topsport tezamen) komt uit op ruim 2,1 miljard euro en de schade voor de gehele sportsector op een miljard euro.

Als de schatting van het omzetverlies van de tweede monitor Sport en corona wordt vergeleken met de schatting in de eerste monitor, dan is er niet sprake van een verdubbeling, terwijl de periode waarop de schatting betrekking heeft in het tweede geval twee keer zo lang is als de eerste periode. Hier zijn drie redenen voor. Ten eerste zijn de versoepelingen in de zomer sneller doorgevoerd dan verwacht, en daarmee de omzetverliezen enigszins beperkt. Ten tweede zijn de beperkende maatregelen voor de periode augustus - eind van het jaar over de gehele periode minder streng dan in de eerste golf, toen alles voor een langere periode helemaal stillag. Ten derde heerste in de eerste periode grote onzekerheid over alles, in het bijzonder hoe lang de maatregelen zouden duren. Uiteindelijk blijken de schattingen van het te verwachten omzetverlies uit die tijd vaak wat hoger, dan wat nu duidelijk is wat er feitelijk is geweest aan omzetverlies.

Wat opvalt is dat de schatting van de directe schade wel twee keer zo hoog is als in de eerste monitor Sport en corona. Bij de eerste monitor zagen we tegenover het omzetverlies ruwweg een derde aan kostenbesparingen, een derde aan compensatie en een derde aan directe schade. Deze verhouding zou inhouden dat we nu 700-800 miljoen aan directe schade zouden kunnen verwachten. Weliswaar zien we nu wederom een derde aan kostenbesparingen, maar ongeveer een kwart aan compensatie, met als gevolg een schade die richting de helft van het omzetverlies gaat.

Buiten de 'directe' schade zijn er andere vormen van schade die (zijn) ontstaan door de coronamaatregelen. Denk daarbij aan het plezier dat sporters en sportliefhebbers missen, de stagnatie of zelfs terugval in de ontwikkeling van sporttechnische vaardigheden, zwemvaardigheid en de motorische ontwikkeling bij kinderen, en gezondheidsschade. 'Gevolgschade' treedt op wanneer de vraaguitval in de crisisfase wordt gevolgd door krimp aan de aanbodzijde, doordat bedrijven failliet gaan en organisaties worden opgeheven. Gemeenten zijn volgend jaar wellicht genoodzaakt om te gaan bezuinigen. Sommige

sportverenigingen zien minder aanmeldingen van nieuwe leden dan in een normaal seizoen, en vrezend daardoor teruglopende inkomsten uit contributies.

In financieel opzicht vallen de grootste ‘klappen’ bij sportondernemers, sportevenementen en het betaald voetbal. Getroffen organisaties kunnen een beroep doen op de generieke steunmaatregelen, en doen dat ook, maar lijken daarmee ongeveer een derde van het omzetverlies minus de kostenbesparingen te kunnen compenseren, zodat twee derde als directe schade resteert, die ze zelf op een of andere manier opvangen. Anders gezegd, ondanks de compensatie voor het omzetverlies vanuit de verschillende steunmaatregelen, worden de reserves van sportorganisaties uitgeput. In het vierde kwartaal stijgt het aantal faillissementen bij de deelsector evenementenorganisatoren, dit kan ook bij andere deelsectoren gaan gebeuren wanneer de resterende reserves uitgeput zijn.

Sportverenigingen hebben het zwaar, maar lijken tot nu toe beter gecompenseerd te worden omdat ze, naast een beroep op generieke maatregelen, gecompenseerd kunnen worden met enkele sportspecifieke maatregelen. Ook zwembaden en ijsbanen kunnen mogelijk rekenen op een specifieke compensatie. De overheid houdt zo een basisinfrastructuur van sportvoorzieningen en sportaanbod in stand. De zorgen van verenigingen zijn evenwel niet louter financieel. Ze maken zich zorgen over de beschikbaarheid en belastbaarheid van vrijwilligers en terugloop van het ledenaantal, omdat nieuwe aanwas stagneert en de kwetsbare groepen hun lidmaatschap niet meer verlengen.

Gezondheid

De slotbeschouwing bevat reflecties op de bevindingen en wordt ingegaan op de balans tussen de mate waarin sport en bewegen bijdragen aan het verspreiden van het coronavirus enerzijds, en de negatieve gezondheidseffecten van het letterlijk thuiszitten anderzijds. De coronacrisis verergert tendenties als groeiende beweegarmoede, teruglopende motorische vaardigheden en toenemende prevalentie van welvaartsziekten en bevattelijkheid voor infectieziekten als gevolg van een ongezonde leefstijl. Daarbij worden al langer bestaande gezondheids- en leefstijlverschillen, in het bijzonder tussen groepen met een hoge en een lage sociaaleconomische status, verder verdiept. Aandachtspunt voor de korte termijn is hoe te zorgen dat het fysiek bewegen niet of zo weinig mogelijk wordt beperkt door de coronamaatregelen, teneinde mensen fit en weerbaar te houden en niet op beweegachterstand te zetten. Aandachtspunt voor de lange termijn is te zorgen dat de vitaliteit van de bevolking een speerpunt wordt in het algehele herstelbeleid, gericht op inregeling van het nieuwe normaal.

Mulier Instituut | Sportonderzoek voor beleid en samenleving
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl